

Προλόγισμα στην Ημερίδα με θέμα:

Μέθοδοι και στρατηγικές πλοήγησης στον κόσμο της νεοελληνικής γλώσσας

Σάββατο, 22/2/2014, Π.Ι. Λατσαιά

Σας καλωσορίζω στη σημερινή μας σύναξη, που σκοπό έχει να πλοηγηθούμε στον κόσμο της μητρικής μας γλώσσας, της νεοελληνικής. Χωριζόμενοι σε 5 εργαστήρια, θα έχετε την ευκαιρία να ασκηθείτε, να πειραματιστείτε και να προβληματιστείτε σε *Τεχνικές συλλογικής επαναδιατύπωσης γραπτού κειμένου μαθητή/τρια, στη Διδασκαλία γραμματικού και συντακτικού φαινομένου, στην Επεξεργασία/συνεξέταση κειμένων και λειτουργική γραμματική και στην Προώθηση του 1^{ου} στόχου της σχολικής χρονιάς Γνωρίζω, Δεν ξεχνώ και Διεκδικώ*” μέσα από διάφορα κειμενικά είδη.

Κατά τον χωρισμό σας, συνάδελφοι, στα 5 εργαστήρια, λήφθηκαν υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Να ικανοποιηθούν στον μέγιστο δυνατόν βαθμό οι επιλογές σας, μέχρι και την 3η σας επιλογή.
2. Η σειρά προτεραιότητας, με βάση την ημερομηνία υποβολής της αίτησής σας.
3. Ο συνολικός αριθμός της 1ης προτίμησης (γι’ αυτό και δεν είναι ισάριθμοι οι συμμετέχοντες σε όλα τα εργαστήρια)
4. Η χωρητικότητα των αιθουσών που έχουμε στη διάθεσή μας.

Αποτελεί συγκυρία το γεγονός ότι πριν λίγες ημέρες, στις 21 Φεβρουαρίου, όπως κάθε χρόνο, γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας, που καθιερώθηκε από τη Γενική Συνέλευση της UNESCO τον Νοέμβριο του 1999. Αφορμή για την υιοθέτησή της από την UNESCO στάθηκε η Σφαγή της Ντάκα στις 12 Φεβρουαρίου του 1952, όταν φοιτητές του Ανατολικού Πακιστάν (σημερινού Μπανγκλαντές) ξεσηκώθηκαν για να εμποδίσουν την κατάργηση της γλώσσας τους «Μπενγκάλι» και την υιοθέτηση της επίσημης πακιστανικής «Ουρντού». Η Αστυνομία έπνιξε τη διαμαρτυρία τους στο αίμα.

Αν δεχτούμε, αγαπητοί φίλοι και φίλες, ότι η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα εργαλείο επικοινωνίας, αλλά ότι είναι ο καθρέφτης της σκέψης μας και ο γλωσσικός εκφραστής του συναισθηματικού μας κόσμου, τότε καταλαβαίνουμε ότι μιλάμε όπως είμαστε και είμαστε όπως μιλάμε. Στον Σοφιστή του Πλάτωνα (263 ε) ακούμε τον Ξένο και τον Θεαίτητο να συμφωνούν ότι η σκέψη και η γλώσσα είναι το ίδιο πράγμα.

Ξένος: Ούκοῦν δίανοια μὲν καὶ λόγος ταύτόν· πλήν ὁ μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γιγνόμενος τοῦτ’ αὐτὸ ἡμῖν ἔπωνομάσθη, δίανοια. (Λέω λοιπόν ότι σκέψη και λόγος είναι το ίδιο και το αυτό, με την μόνη διαφορά ότι ο εσωτερικός διάλογος που γίνεται με την ψυχή μας, χωρίς φθόγγους, λέγεται, σκέψη.)
Θεαίτητος: Πάνυ μὲν οὔν. (Ακριβώς έτσι)

Γι αυτό το λόγο άλλωστε, και σύμφωνα με την αρχή της γλωσσικής σχετικότητας, η γλώσσα που χρησιμοποιούμε αντανακλά τις πολιτιστικές και γνωστικές κατηγορίες που μας επηρεάζουν και καθορίζουν τον τρόπο που σκεφτόμαστε. Οι τελευταίες έρευνες έχουν αποδείξει ότι η μητρική γλώσσα «εγγράφεται» μέσα μας κατά την ενδομήτριο ζωή μας. Η μητρική ταυτίζεται και με τη συναισθηματική μας γλώσσα. Και αυτό γιατί με αυτήν εκφράζουμε τις πιο επεξεργασμένες και λεπτές ψυχικές μας εκφάνσεις, με την προϋπόθεση βέβαια ότι έχουμε αναπτυγμένο γλωσσικό αισθητήριο. Στη δική μας περίπτωση, που η γλώσσα μας έχει την παγκόσμια ιδιαιτερότητα της ενιαίας συνέχειας, η σημασία της γίνεται ακόμη πιο σημαντική. Οι Έλληνες στον ίδιο γεωγραφικό χώρο επί 40 αιώνες μιλούν και γράφουν την ίδια γλώσσα, την ελληνική. Παρά τις διαφορές των δομικών κατηγοριών (καταλήξεις, σχηματιστικά στοιχεία, φθόγγοι, εγκλίσεις, πτώσεις και γένη) στη γλώσσα μας επιβιώνουν και αναβιώνουν πολλές λέξεις της αρχαίας ελληνικής, τις οποίες ασυνείδητα άλλοι και πιο συνειδητά οι μορφωμένοι ανακαλύπτουν και προσδιορίζουν. Έτσι αναπόφευκτα μέσω της γλώσσας μεταφέρουμε αξίες, πολιτισμικές συνήθειες, λαογραφικές ιδιαιτερότητες, ιστορικές καταβολές. Συνεπώς μία οποιαδήποτε υποχώρηση της γλωσσικής μας επάρκειας σημαίνει ταυτόχρονα και πνευματική οπισθοδρόμηση.

Η γλωσσική αγωγή και παιδεία συνιστά υψηλή προτεραιότητα για το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ανταποκρινόμενο στις προκλήσεις των καιρών, προσπαθεί να αναχαιτίσει τη φθίνουσα πορεία της ελληνικής γλώσσας, γι' αυτό στοχεύει στη συνεχή αναβάθμιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας, πρωτίστως στον γυμνασιακό κύκλο. Θεωρούμε πολύ σημαντικό να συνειδητοποιήσει ο /η μαθητής/τρια έγκαιρα τη σημασία που έχει για τον /την ίδιο/α και για το έθνος μας η διατήρηση της εθνικής μας γλώσσας, μέσα σ' αυτή τη δίνη του παγκοσμιοποιημένου και διεθνοποιημένου κόσμου και των ιδιαίτερων προβλημάτων που κλυδωνίζουν τη μικρή μας πατρίδα. Ο μαθητής εάν δεν γνωρίζει και δεν διδαχθεί ορθά τη γλώσσα του, εάν δεν την αγαπήσει, δεν θα μπορεί να κατανοήσει την ευθύνη που έχει έναντί της. Δεν θα μπορεί να την υπερασπισθεί, να νιώσει την ομορφιά της, να την αναπτύξει. Και χωρίς τη γλώσσα του, θα αλλοτριωθεί, θα χάσει το ήθος και την πνευματική του αυτονομία, την εθνική του αξιοπρέπεια.

Όντως, οι καιροί είναι δύσκολοι και πονηροί. Η επικράτηση του χρησιμοθηρικού σε όλα τα επίπεδα του ιδιωτικού και δημόσιου βίου, που προσδίδει αξία μόνο στο χρήσιμο και επικερδές, αποτέλεσμα του οποίου είναι και η συρρίκνωση των κλασικών – ανθρωπιστικών σπουδών, η τεράστια σημασία που δίνεται στην εκμάθηση και χρήση της αγγλικής γλώσσας και η αντίστοιχη περιθωριοποίηση της ελληνικής, η απομυθοποίηση των παλαιών αξιών, η ηθική κρίση με τη συνεπακόλουθη σήψη και διαφθορά σε όλες τις πτυχές του ανθρώπινου βίου, οδηγούν σήμερα την ελληνική γλώσσα σε πολύ μεγαλύτερους κινδύνους, από ό,τι σε παλαιότερες εποχές που η Κύπρος υπέφερε σκλάβια υπό ποικιλώνυμους ζυγούς κατακτητών. Αντίβαρο όλων των προαναφερθέντων αποτελεί ο συνεχής εκσυγχρονισμός (από επιστημονικής και παιδαγωγικής πλευράς) της διδασκαλίας της μητρικής μας γλώσσας, της ελληνικής, και η παροχή ορθής γλωσσικής αγωγής και παιδείας από όλους τους συμβαλλόμενους φορείς στη διαμόρφωση της νέας γενιάς.

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο εντάσσεται σε ένα σύγχρονο και σαφές παιδαγωγικό πλαίσιο, το οποίο έχει ως βάση την ευρύτερη προσπάθεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για συνεχή αναδόμηση και εκσυγχρονισμό των Αναλυτικών και Ωρολογίων Προγραμμάτων, με έμφαση στην καινοτομία, τη δημιουργικότητα και τη δια βίου μάθηση.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλα τα μέλη της Ομάδας Γλώσσας για την πολύμορφη βοήθειά τους στο στήσιμο αυτής της Ημερίδας, η οποία θα επαναληφθεί στη Λεμεσό, το Σάββατο 8 Μαρτίου, στο Παράρτημα του Π.Ι. Ευχαριστώ ιδιαίτερος την κ. Κουτσελίνη που είναι μαζί μας και θα μας μιλήσει με θέμα *Αναλυτικά Προγράμματα και Δείκτες επάρκειας*, καθώς και το Π.Ι. για την άρτια συνεργασία του στη διοργάνωση της Ημερίδας μας.

Εύχομαι σε όλους και όλες ένα γόνιμο και δημιουργικό πρωινό!

Γεωργία Κούμα

ΕΜΕ Φιλολογικών μαθημάτων

22/2/2014
